

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

Arkadiusz Janusz Sopata (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa K. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko P.J. i A.J.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 24 maja 2023 r.,

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu
Okręgowego w J. z 3 października 2019 r., sygn. I C .../19,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w J.;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Skargą nadzwyczajną z 28 lutego 2022 r., Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 i § 2 oraz art. 115 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2021, poz. 154; dalej zamiennie: „u.SN”) zaskarżył, z uwagi na konieczność

zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, wyrok Sądu Okręgowego w J. z 3 października 2019 r., I C .../19.

Prokurator Generalny powołując się na art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie zasad oraz praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78 poz. 483 ze zm.), a mianowicie zasady sprawiedliwości społecznej, zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi oraz prawa do rzetelnej procedury sądowej, poprzez orzeczenie wierzytelności wynikającej z zawartej przez P.J. i A.J. z Bankiem S.A. 23 listopada 2007 r. umowy kredytu na cele mieszkaniowe E. nr [...], którą na mocy przelewu wierzytelności z 18 września 2017 r. nabył K. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty – bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy oraz mimo abuzywności części postanowień umowy kredytowej łączącej strony, z którego wynikało zobowiązanie oraz poprzez wydanie wyroku pomimo nieudowodnienia przez powoda wysokości roszczenia;
2. rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 385¹ k.c., poprzez niewłaściwe uznanie, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe E. nr [...] datowana na 23 listopada 2007 r., którą na mocy przelewu wierzytelności z 18 września 2017 r. nabył K. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, indeksowana kursem CHF łącząca P.J. i A.J. z Bankiem S.A., w oparciu o którą powód wywodził żądanie zapłaty – jest w całości ważna, podczas gdy jej treść i cel z uwagi na zawarte klauzule abuzywne, po usunięciu których nie można ustalić wysokości roszczenia oraz uznać za udowodnioną obliczoną na podstawie nieważnych postanowień umowy, kwotę żądaną w pozwie, jest sprzeczna z celem i naturą umowy pożyczki, a także z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie umowa winna zostać uznana za nieważną na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c., jako sprzeczna z ustawą;

3. naruszenie w sposób rażący przepisów: art. 6 k.c., w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. w zw. z art. 253 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c., poprzez wydanie rozstrzygnięcia pomimo nieudowodnienia przez powoda podstawy roszczenia i jego wysokości, a to wobec nieprzedstawienia przez powoda: „Ogólnych Warunków Kredytowania w zakresie Udzielenia Kredytów na Cele Mieszkaniowe i Pożyczek Hipotecznych” stanowiącego integralną część umowy o kredyt hipoteczny, nieprzedstawienia żadnego zaświadczenia ilustrującego spłaty rat dokonywane przez pozwanych na rzecz pierwotnego wierzyciela, oparcie rozstrzygnięcia na zestawieniu wyegzekwowanych należności przez komornika na rzecz pierwotnego wierzyciela Banku.1 S.A., dokumencie prywatnym w postaci wyciągu z ksiąg, który wobec sprzeczności jego treści z postanowieniami umowy, nie może stanowić dowodu istnienia zobowiązania we wskazanej w nim wysokości, podobnie, jak wykaz wierzytelności na dzień 1 czerwca 2017 r., stanowiący załącznik nr 2 do umowy przelewu wierzytelności, a w konsekwencji pominięcie oczywistej rozbieżności pomiędzy kwotą żądania pozwu a kwotą udostępnionych przez powoda środków finansowych, a także kwotami wynikającymi z poszczególnych dokumentów.

Skarżący na zasadzie art. 91 § 1 i art. 95 ust. 1 u.SN wniósł o uchylenie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w J. z 3 października 2019 r., I C .../19 z powództwa K. Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. przeciwko pozwany P.J. i A.J. w sprawie o zapłatę i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania ww. Sądowi oraz pozostawienie mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Prokurator Generalny przedstawiając stan faktyczny sprawy wyjaśnił, że pozwem z 19 października 2018 r. K. Niestandardyzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym od P.J. i A.J. kwoty 308 396,63 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty z jednoczesnym zastrzeżeniem prawa powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie ich odpowiedzialności do kwoty hipoteki kaucyjnej, tj. 480 000 zł oraz do nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w J. prowadzi księgę wieczystą nr [...].

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że 23 listopada 2007 r. X Bank S.A. w W. (później Bank.1 S.A. w W.) zawarł z P.J. i A.J. umowę kredytu na cele mieszkaniowe E. nr [...], na podstawie której bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 240 000 zł waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego na okres do 10 listopada 2037 r.

Wierzytelność o zwrot kredytu została zabezpieczona m. in. hipoteką umowną kaucyjną do kwoty 480 000 zł na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w J. prowadzi księgę wieczystą nr [...].

Pismem z 10 września 2012 r. bank wypowiedział ww. umowę kredytu powołując się na rażące naruszenie umowy w części dotyczącej warunków spłaty. Zadłużenie miało stać się wymagalne po upływie 30-dniowego okresu wypowiedzenia, tj. 18 października 2012 r.

4 lutego 2013 r. bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr [...], któremu Sąd Rejonowy w J. nadał klauzulę wykonalności przeciwko P.J. postanowieniem z 24 lipca 2013 r.

18 września 2017 r. K. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. nabył od banku.1 S.A. w W. (jako następcy prawnego Bank S.A.) wierzytelność z tytułu umowy kredytu nr [...] wraz ze wszelkimi prawami związanymi z tą wierzytelnością oraz przypisanymi jej zabezpieczeniami.

23 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w J. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym nakazując P.J. i A.J., aby zapłacili solidarnie powodowi K. Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą w W. kwotę 308 396,63 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 19 października 2018 r. do dnia zapłaty, zastrzegając pozwanym prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność do kwoty hipoteki kaucyjnej, tj. do kwoty 480 000 zł i do należącego do pozwanych lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w J. przy ul. [...], dla której Sąd Rejonowy w J. prowadzi księgę wieczystą nr [...] oraz kwotę 11 132 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w terminie 2 tygodni od doręczenia nakazu albo wniesli w tym terminie zarzuty.

Pozwani wnieśli zarzuty od ww. nakazu zapłaty, podnosząc w pierwszej kolejności zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń, a nadto zarzucając stronie powodowej nieudowodnienie wysokości roszczenia objętego pozwem.

Wyrokiem z 3 października 2019 r. Sąd Okręgowy w J. utrzymał w całości nakaz zapłaty z 23 listopada 2018 r., I Nc .../18 oraz zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz strony powodowej kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu na skutek zarzutów od nakazu zapłaty.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy w J. wyjaśnił, że objęta pozwem wierzytelność nie należy do wierzytelności objętych zakazem przelewu. Zakaz taki nie wynikał również z treści umowy, a zbyciu wierzytelności nie sprzeciwiała się właściwość zobowiązania. Pozwani nie kwestionowali też ani skuteczności, ani ważności samej umowy przelewu. Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie przyjmuje się zaś, że w wyniku przelewu na nabywcę przechodzi ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi, który zostaje wyłączony ze stosunku zobowiązaniowego.

Za chybiony Sąd Okręgowy uznał zarzut nieudowodnienia dochodzonego roszczenia wskazując na znajdujące się w aktach sprawy: tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności oraz pism komornika sądowego, które mają korzystać z domniemania prawdziwości jako dokumenty sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej (art. 244§ 1 k.p.c.).

Zarzut przedawnienia uznano zaś za bezzasadny wobec stwierdzenia, że powód dochodził zapłaty od pozwanych jako dłużników hipotecznych. Przedawnienie wierzytelności hipotecznej nie wpływa zaś na uprawnienia wierzyciela hipotecznego dotyczące zaspokojenia z przedmiotu hipoteki. W rezultacie właścicielowi przedmiotu obciążonego hipoteką nie przysługuje zarzut przedawnienia jako skuteczny środek obrony przeciwko wierzycielowi hipotecznemu (art. 77 zd. 1 u.k.w.h.).

Postanowieniem z 26 lutego 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] – po uprzednim oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych – apelację pozwanych od ww. wyroku odrzucił jako nieopłaconą.

Postanowieniem z 13 maja 2020 r. oddalono zażalenie na ww. postanowienie o odrzuceniu apelacji.

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej, Prokurator Generalny podniósł, że Sąd Okręgowy w J. – wydając zaskarżony wyrok – nie uwzględnił faktu, że pozwani są konsumentami i że jako słabsza strona umowy zawieranej z profesjonalistą podlegają ochronie, która w przypadku postępowania toczącego się przed sądem, powinna polegać na weryfikacji czy dochodzone roszczenie nie narusza przepisów chroniących konsumenta przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG).

Sąd Okręgowy w J. nie zbadał zawartej przez pozwanych umowy o kredyt pod kątem zgodności jej postanowień z przepisami art. 22¹ k.c. oraz art. 385¹ § 1 k.c. Tymczasem okoliczności sprawy wskazują, że treść całej umowy została przejęta z wzoru stosowanego przez bank, a analiza szczegółowych zapisów umowy pozwala na stwierdzenie, że naruszały one klauzule dobrych obyczajów oraz rażąco naruszały interesy kredytobiorców, a jako takie miały charakter abuzywny. Sąd Okręgowy wydał zatem wyrok w oparciu o umowę kredytu zawierającą niedozwolone postanowienia umowne, powodujące w zależności od przyjętej interpretacji, jej nieważności w całości, bądź bezskuteczność niektórych jej postanowień, przez co naruszył obowiązujące przepisy prawa.

Nadto Prokurator zwrócił uwagę, że powód nie dołączył do pozwu „Ogólnych Warunków Kredytowania w zakresie Udzielania Kredytów na Cele Mieszkaniowe i Pożyczek Hipoteczny”, co czynić ma zasadnym zarzut wydania rozstrzygnięcia uwzględniającego powództwo mimo nieudowodnienia przez powoda podstawy roszczenia, jak również nieudowodnienia wysokości tego roszczenia. Istotne rozbieżności pomiędzy kwotami widniejącymi na poszczególnych dokumentach złożonych do akt uniemożliwiają przyjęcie, że wysokość dochodzonej wierzytelności została udowodniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I.

Skarga nadzwyczajna zasługiwała na uwzględnienie.

1. Przesłanki kontroli nadzwyczajnej określają bezpośrednio przepisy art. 89

do art. 95 u.SN. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej miało na celu zarządzenie podnoszonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, ograniczeniom skargi konstytucyjnej, która nie pozwalała na adekwatną reakcję względem orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych, które wprawdzie zapadały z naruszeniem zasad konstytucyjnych, jednak w oparciu o przepisy, którym nie można było czynić zarzutu niekonstytucyjności (zob. sygnalizacja pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego dokonana 12 marca 2003 r., S 1/03, OTK ZU 2003, nr 3, poz. 24). Skarga nadzwyczajna została wprowadzona celem zarządzenia temu deficytowi nadzwyczajnych środków zaskarżenia pozwalających na eliminację rażąco wadliwych orzeczeń z poszanowaniem prawa do sądu (zob. wyrok pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 19 lutego 2003 r., P 11/02, pkt 5) afirmując w ten sposób zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 czerwca 2021 r., I NSNc 176/20; z 28 września 2021 r., I NSNc 107/21).

Skarga nadzwyczajna została jednak ukształtowana jako środek uzupełniający, a nie zastępujący inne nadzwyczajne środki zaskarżenia. Jest ona „wentylem bezpieczeństwa”, środkiem absolutnie ekstraordynaryjnym, który winien być wnoszony przez uprawniony podmiot tylko we wskazanych w ustawie sytuacjach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2020 r., I NSNc 41/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 61/20), kiedy skorygowanie prawomocnego orzeczenia w celu zapewnienia zgodności z zasadami konstytucyjnymi przy pomocy innych środków nadzwyczajnych nie jest już, bądź nigdy nie było, możliwe (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 września 2021 r., I NSNc 104/21).

2. Chociaż skarga nadzwyczajna poszerza istniejącą gamę nadzwyczajnych środków zaskarżenia, sama w sobie została ukształtowana w ustawie o Sądzie Najwyższym jako instrument o wąskim zakresie stosowania. Może być ona wniesiona wyłącznie przez podmioty szczególnie do tego legitymowane (art. 89 § 2 u.SN, art. 115 § 1a u.SN).

Sprecyzowany został zakres przedmiotowy skargi nadzwyczajnej. Może zostać ona wniesiona od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu

wojskowego kończącego postępowanie w sprawie jedynie wówczas, gdy jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN) i to tylko w sytuacji, gdy będzie można ją dodatkowo oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN (tj. naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji; rażące naruszenie prawa przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie; oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego).

Przepis art. 89 § 1 u.SN precyzyjnie wymaga, aby korekta orzeczenia, która ma nastąpić w trybie postępowania zainicjowanego skargą nadzwyczajną, nie tylko wynikała ze stwierdzenia zaistnienia którejś z przesłanek z art. 89 § pkt 1-3 u.SN, ale wiązała się również z koniecznością zapewnienia stanu zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, o której mowa w art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Zastosowana przez ustawodawcę konstrukcja normatywna tego przepisu, w szczególności użycie łącznika „o ile” wskazuje, że nieodzowne jest traktowanie tych podstaw skargi nadzwyczajnej w sposób rozłączny, tj. wymogiem zarówno dopuszczalności, jak i zasadności skargi nadzwyczajnej jest wskazanie (oraz wykazanie) zmaterializowania się zarówno podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej (konieczność „zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”), jak i podstawy szczegółowej wskazanej w pkt 1-3 § 1 art. 98 u.SN (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19; wyroki Sądu Najwyższego: z 25 listopada 2020 r., I NSNc 12/20; z 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21). To właśnie konieczność zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej stanowi pierwotną przesłankę skargi nadzwyczajnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 119/20; z 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21).

Jeżeli odwołanie się do potrzeby zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości

społecznej nie ma mieć tylko deklaratywnego charakteru, a warunek ten nie ma stanowić czysto ornamentacyjnego elementu skargi nadzwyczajnej, nie posiadającego w rzeczywistości większego znaczenia procesowego, to w wymogu tym należy się dopatrywać obowiązku wskazania stanu – wywołanego zaskarżonym orzeczeniem – naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, czyli – innymi słowy – uchybienia, stanowiącego podstawę zarzutu skargi nadzwyczajnej (zob. postanowienie z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19).

Oznacza to, że autor skargi nadzwyczajnej powinien wskazać (ale także wykazać) uchybienie zasadzie demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej i sprecyzować to uchybienie w umotywowanym zarzucie skargi nadzwyczajnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19; z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19; wyroki Sądu Najwyższego z 25 listopada 2020 r., I NSNc 12/20; z 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21).

Tym samym podstawowy warunek dopuszczalności skargi nadzwyczajnej opisany w art. 89 § 1 *in principio* u.SN – uwzględnwszy charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, który jest przecież skierowany przeciwko konkretnemu, prawomocnemu orzeczeniu sądu powszechnego (lub sądu wojkowego) – powinien być rozumiany jako wymóg wykazania przez podmiot wnoszący skargę nadzwyczajną uchybienia w postaci niezgodności zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (naruszenia przez zaskarżone orzeczenie zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej), uzupełnionego o wskazanie zmaterializowania się jednego (lub więcej) spośród uchybień stypizowanych w pkt 1-3 § 1 art. 89 u.SN (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 25 listopada 2020 r., I NSNc 12/20; z 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21).

Skarżący nie może zatem ograniczyć się wyłącznie do mechanicznego przytoczenia określeń nawiązujących do wskazanych przez ustawę podstaw skargi nadzwyczajnej: jest obowiązany przywołać i umotywować podstawy wniesienia skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) – ciąży na nim obowiązek podania w *petitum* środka zaskarżenia i uzasadnienia także tego,

na czym (na gruncie realiów konkretnej sprawy) miałoby polegać naruszenie, o którym mowa w przepisie art. 89 § 1 *in principio* u.SN (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19; wyroki Sądu Najwyższego z 25 listopada 2020 r., I NSNc 12/20; z 12 maja 2021 r., I NSNc 2/21). Oznacza to konieczność wskazania i uzasadnienia nie tylko którejś spośród szczegółowych podstaw skargi (art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN), ale również wykazania, w kontekście realiów konkretnej sprawy, zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN). Chodzi o wyjaśnienie, z czego wynika konieczność zapewnienia zgodności z zasadą konstytucyjną wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. W uzasadnieniu podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej należy konkretnie wykazać, na czym polega niezgodność zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w szczególności przez: wskazanie naruszonej zasady pochodnej wywiedzionej z art. 2 Konstytucji oraz sposobu jej naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2020 r., I NSNp 3/19).

Jak wielokrotnie już wskazywał Sąd Najwyższy, skarga powinna więc zawierać przytoczenie podstaw oraz wyodrębniony wywód – uzasadnienie podstaw skargi. Samo powołanie się na podstawę ogólną i na jedną z trzech podstaw szczególnych, bez konkretnego wyjaśnienia, dlaczego wymagają one wzruszenia orzeczenia w danej sprawie, nie jest uzasadnieniem skargi, lecz co najwyżej przytoczeniem podstaw. Skarżący powinien rzeczowo i wyczerpująco wyjaśnić, na czym polega naruszenie prawa. W przeciwnym razie ocena zasadności skargi nadzwyczajnej nie jest w ogóle możliwa, samo zaś pismo pozostaje tylko namiastką środka zaskarżenia. Brak wyczerpującego i spójnego uzasadnienia podstaw, na których Skarżący opiera skargę, stanowi wadę dyskwalifikującą pismo procesowe oraz musi prowadzić do odrzucenia skargi bez wzywania strony skarżącej do usunięcia braków (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r. I NSNc 51/19 i przywołane tam orzecznictwo; z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21; wyrok Sądu Najwyższego z 24 listopada 2021 r., I NSNc 54/21).

3. Dopuszczalność skargi nadzwyczajnej uzależniona została poza tym od spełnienia szczególnych ustawowych warunków (określonych w art. 90 u.SN) oraz przewidziany został ustawowy termin na jej wniesienie (art. 89 § 3 u.SN oraz

art. 115 § 1 u.SN).

Wszystkie powyższe ograniczenia są bezpośrednio związane z takim określeniem charakteru skargi nadzwyczajnej, że jej funkcjonowanie w systemie prawnym wprowadza istotne odstępstwo od konstytucyjnej zasady stabilności stosunków prawnych ukształtowanych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi (art. 2 i art. 45 Konstytucji) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 199/21).

II.

4. Badając ustawowe przesłanki zasadności i dopuszczalności wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej na wyrok Rejonowego w J. z 3 października 2019 r., I C .../19, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż w sposób nie budzący wątpliwości orzeczenie wydane zostało przez sąd powszechny.

Zaskarżony wyrok jest również prawomocny, bowiem zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. W przedmiotowej sprawie nie wniesiono skutecznie środka zaskarżenia, w konsekwencji wyrok uprawomocnił się.

Sąd Najwyższy podziela też pogląd Skarżącego, że zaskarżony wyrok nie może zostać wzruszony w żadnym innym trybie. Z akt sprawy nie wynika również, by od zaskarżonego orzeczenia wniesiono wcześniej skargę nadzwyczajną (art. 90 § 1 u.SN).

5. W świetle art. 89 § 3 u.SN biorąc pod uwagę datę wydania i uprawomocnienia zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia nie budzi wątpliwości legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, podobnie jak dochowanie terminu na jej wniesienie. Skarga została złożona przed upływem pięcioletniego terminu, o którym mowa w art. 89 § 3 u.SN, wobec tego nie było konieczności powoływania się również na art. 115 § 1 oraz § 1a u.SN, zgodnie z którymi, w okresie 6. lat od dnia wejścia w życie u.SN, tj. od 3 kwietnia 2018 r. skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r.

6. Skarżący formułując zarzuty wyjaśnił na czym w jego ocenie polegało

w przedmiotowej sprawie rażąco naruszenie zasad oraz praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a także rażąco naruszenia prawa materialnego oraz prawa procesowego. Odnosił się także do przesłanki funkcjonalnej, wskazując na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Pozwala to uznać, iż skarga spełnia wymogi formalne pozwalające na jej rozpoznanie.

7. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się już pogląd, że konstrukcja skargi nadzwyczajnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny podstaw szczegółowych, a następnie dopiero przeprowadzić ocenę tego, czy w przypadku uznania jednej z przesłanek szczególnych skargi za uzasadnioną, wystąpiła również przesłanka ogólna (funkcjonalna) (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20).

III.

8. Przechodząc do podstaw szczegółowych zauważyć należy, że w pierwszej kolejności Skarżący podniósł zarzut naruszenia zasad oraz praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji RP, tj. zasady sprawiedliwości społecznej, zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi oraz prawa do rzetelnej procedury sądowej. Jak wskazano w *petitum* skargi do naruszeń tych miało dojść przez wydanie wyroku bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy kredytu dochodzonego w objętym skargą postępowaniu roszczenia.

Zarzut ten w ocenie Sądu Najwyższego znajduje uzasadnione podstawy jedynie w części. Jak bowiem wskazywał już wielokrotnie Sąd Najwyższy naruszenie zasady sprawiedliwości społecznej wynikającej z art. 2 Konstytucji RP nie może stanowić uzasadnionego zarzutu w ramach pierwszej podstawy szczególnej skargi nadzwyczajnej. Wynika to już z treści art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, zgodnie z którym podstawą skargi nadzwyczajnej może być naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP. Chodzi wobec tego o zasady, które są „określone” (wskazane) w przepisach Konstytucji RP, a nie takie, które zostały „wywiedzione” z art. 2 Konstytucji RP (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; z 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 82/20; z 8 grudnia 2022 r., I NSNc 575/21).

Przed wszystkim jednak odmienna interpretacja pierwszej podstawy szczególnej skargi nadzwyczajnej nadmiernie rozszerzałaby zakres możliwych do sformułowania zarzutów, pozwalając opierać skargi nadzwyczajne na szerokim i niedookreślonym zbiorze zasad pochodnych, wywiedzionych przez Trybunał Konstytucyjny i teorię prawa konstytucyjnego z art. 2 Konstytucji RP. Taka wykładnia godziłaby w istotny komponent prawa do sądu (Konstytucji RP), jaką jest stabilność orzeczeń, przecząc wyjątkowemu charakterowi skargi nadzwyczajnej, jako środka prawnego, mającego zastosowanie w szczególnych sytuacjach popełnienia przez sąd rażących lub oczywistych uchybień (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; z 31 sierpnia 2021 r., I NSNc 82/20; z 8 grudnia 2022 r., I NSNc 575/21).

9. W pozostałym zakresie Sąd Najwyższy uznaje zarzut sformułowany pkt 1 *petitum* skargi za w pełni zasadny. Przychylić należy się do stanowiska uznającego art. 76 Konstytucji RP za dopuszczalny wzorzec kontroli orzeczeń na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN oraz do przedstawionej w tym zakresie interpretacji artykułu 76 Konstytucji RP przeprowadzonej w oparciu o orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 14). Jak zauważył w przywołanych wyrokach Sąd Najwyższy, niezależnie od tego, że Trybunał Konstytucyjny (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2011 r., K 8/09) uznał, że zarzut naruszenia art. 76 Konstytucji RP „nie może (...) stanowić samoistnej podstawy skargi konstytucyjnej”, to stanowiska tego z całą pewnością nie można *per analogiam* rozciągać na skargę nadzwyczajną. O ile bowiem prawnoprzekresłowy charakter gwarancji konstytucyjnych z art. 76 Konstytucji RP oraz odesłanie do regulacji ustawowych uzasadnia stanowisko Trybunału w odniesieniu do kontroli konstytucyjności abstrakcyjnych i generalnych unormowań ustawy w ramach skargi konstytucyjnej, o tyle nic nie stoi na przeszkodzie, by traktować ten przepis Konstytucji jako pełnoprawną podstawę prowadzenia skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów stosowania prawa, jaka dokonuje się w ramach kontroli nadzwyczajnej w Sądzie Najwyższym, której bliskim odpowiednikiem jest kontrola konstytucyjności na gruncie amerykańskiej kultury prawnej w ramach *judicial review*. Wynika to już z samego brzmienia art. 89 § 1 pkt 1

u.SN, który wyraźnie wskazuje wśród podstaw skargi nadzwyczajnej nie tylko naruszenie konstytucyjnych praw i wolności, ale również zasad konstytucyjnych. Jak zaznacza też Sąd Najwyższy, nie ma też wątpliwości, że art. 76 Konstytucji RP wyraża zasadę konstytucyjną zobowiązującą organy państwa – w tym również sądy powszechne – do podejmowania działań w celu ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 21 kwietnia 2004 r., K 33/03; z 13 września 2005 r., K 38/04; z 17 maja 2006 r., K 33/05; z 13 września 2011 r., K 8/09). Sąd Najwyższy zwraca też uwagę, że o nadaniu konstytucyjnej rangi ochronie praw konsumentów w art. 76 ustawy zasadniczej przesądziło uznanie, że „konsument jest słabszą stroną stosunku prawnego i z tej racji wymaga ochrony, a więc pewnych uprawnień, które doprowadziłyby do przynajmniej względnego zrównania pozycji kontrahentów” (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 lipca 2011 r. P 1/10, OTK-A 2011, nr 6, poz. 53, pkt III. 2.4.; także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2011 r., K 8/09). Jednocześnie jednak celem tej ochrony jest nie tyle faworyzowanie konsumentów, co tworzenie rozwiązań prawnych, które pozwalają urzeczywistnić zasadę równorzędności stron stosunków cywilnoprawnych (szerzej zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 11 lipca 2011 r., P 1/10; z 15 marca 2011 r., P 7/09 i powołane tam orzecznictwo dotyczące art. 76 Konstytucji RP). Ochrona konsumenta nie oznacza protekcyjnistycznego faworyzowania konsumenta przez władzę, lecz działania na rzecz zrekompensowania braku jego wiedzy i orientacji, wywołanych masowością produkcji i obrotu w ogólności. Nie chodzi o przywilej, lecz o zrównoważenie utraconych szans, powrót do idei spoczywającej u założeń swobody umów, o przywrócenie mu warunków oceny sytuacji rynkowej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2008 r., K 37/07, E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 1999, s. 19).

10. Sąd Najwyższy podkreśla też, że poza bezpośrednim umocowaniem w art. 76 Konstytucji RP, ochrona konsumentów, na mocy art. 9 Konstytucji RP znajduje podstawy także w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, (dalej: „TFUE”, wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 7 czerwca 2016 r., s. 47), a zważywszy, że kształt polskiego prawa konsumenckiego jest w ogromnej mierze efektem implementowania do krajowego porządku prawnego uregulowań unijnych,

oczywiste jest, że ochrona wynikająca z art. 76 Konstytucji RP nie może abstrahować od zasad i wymagań prawa europejskiego (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 września 2005 r., K 38/04; wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 14). Stwierdzenie takie oznacza, że przy interpretacji art. 76 Konstytucji RP należy uwzględnić Dyrektywę 93/13, której celem jest zbliżenie przepisów państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach konsumenckich (art. 1 ust. 1 Dyrektywy 93/13). W preambule do tej dyrektywy wprost wskazano, że sądy i organy administracyjne państw członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

11. W świetle powyższego przyjąć należy istnienie po stronie sądu orzekającego w sprawie, obowiązku zbadania czy postanowienia umowy zawartej między przedsiębiorcą i konsumentem mają nieuczciwy charakter. Należy zatem stwierdzić, że w przypadku, gdy dochodzone pozwem roszczenie wynika z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 – i wprowadzonych w ramach jej implementacji do polskiego porządku prawnego przepisach art. 385¹-385³ k.c. – wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego.

12. Trzeba przy tym podkreślić, że ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach jest skuteczna *ex lege* i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy z udziałem konsumenta. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”) sąd krajowy jest bowiem zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne, wchodzące w zakres stosowania Dyrektywy 93/13, mają nieuczciwy charakter – w wypadku zaś potwierdzenia takiego stanu rzeczy, sąd powinien z urzędu zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu faktycznego i prawnego (por. wyroki TSUE z: 13 września 2018 r., *Profi Credit Polska*, C-176/17; 21 grudnia 2016 r., *Gutiérrez Naranjo i in.*, C-154/15 i C-308/15; 21 kwietnia 2016 r., *Radlinger i Radlingerová*, C-377/14). Także w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, że niedozwolone

postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest *ex lege* pozbawione mocy wiążącej od samego początku i każdy organ orzekający w sprawie dotyczącej roszczenia z umowy z udziałem konsumenta jest obowiązany z urzędu to uwzględnić, chyba że konsument temu się sprzeciwi w sposób niewymuszony i jednoznaczny (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17).

13. Dochodzone w sprawie objętej skargą roszczenie wywodzone było z umowy kredytu na cele mieszkaniowe zawartej pierwotnie pomiędzy P.J. i A.J. oraz Bankiem S.A. Nie ulega wątpliwości, że P.J. i A.J. występowali przy zawarciu tej umowy w charakterze konsumentów, a bank (pierwotny wierzyciel) działał jako przedsiębiorca. Mając zaś na uwadze przedmiot umowy (umowa o kredyt waloryzowany kursem franka szwajcarskiego) oraz powszechnie znane opinii publicznej wątpliwości co do legalności stosowanych w nich rozwiązań, sąd orzekający był zobligowany przy rozpoznaniu sprawy do zbadania umowy pod kątem ewentualnej abuzywności jej postanowień z urzędu.

13. Uważna analiza treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy w J. nie dokonał oceny umowy będącej źródłem dochodzonego roszczenia z punktu widzenia jej zgodności z przepisami art. 385¹-385³ k.c. W uzasadnieniu wyroku ograniczono się do stwierdzenia, że „bez wątpienia pozwanych i wierzyciela pierwotnego łączyła umowa kredytu hipotecznego zaciągniętego w celu zakupu nieruchomości przy ulicy [...]”, a w dalszej części wyjaśniono, że „umowa taka jest klasycznym zobowiązaniem, toteż znajduje to zastosowanie główna zasada prawa zobowiązań, tj. *pacta sunt servanda*, co należy tłumaczyć, że umów należy dotrzymywać”. W żadnym miejscu uzasadnienia sąd orzekający nie odniósł się do ewentualnej niedozwoloności zawartych w niej klauzul.

Brak powyższy – w ocenie Sądu Najwyższego – przesądza o rażącym naruszeniu przez Sąd Okręgowy w J. art. 76 Konstytucji RP, a także art. 45 ust. 1 Konstytucji. Pozwani, na etapie postępowania sądowego, zostali *de facto* pozbawieni, przysługującej im jako konsumentom, należytej ochrony sądowej – poprzez fakt, że Sąd Okręgowy rozstrzygnął sprawę ignorując zbadanie ważności umowy kredytu, tym bardziej, że istniejące już w dacie orzekania orzecznictwo w tzw.

sprawach „frankowych” (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r.) mogło nasuwać wątpliwości co do tego rodzaju postanowień umownych jak zastosowane w umowie będącej źródłem roszczenia w sprawie objętej skargą i winno co najmniej skłonić sąd orzekający do pogłębionej analizy w tym zakresie.

14. Przedwczesne na tym etapie jest stawianie Sądowi Okręgowemu zarzutu naruszenia art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. oraz art. 385¹ k.c., które miało polegać na niewłaściwym uznaniu, że umowa, w oparciu o którą powód wywiódł żądanie zapłaty, jest w całości ważna. Skoro sąd orzekający w sprawie objętej skargą zaniechał dokonania oceny przedmiotowej umowy z punktu widzenia przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, to nie mógł jeszcze dokonać tej oceny w sposób nieprawidłowy.

15. Za trafny należy zaś uznać zarzut naruszenia art. 6 k.c., w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c. w zw. z art. 253 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c., poprzez wydanie rozstrzygnięcia pomimo nieudowodnienia przez powoda podstawy roszczenia i jego wysokości. Sąd Okręgowy oparł swoje ustalenia co do istnienia i wysokości dochodzonego roszczenia na treści przedłożonego do akt tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego oraz dokumentów wystawionych w trakcie postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tego tytułu z wniosku pierwotnego wierzyciela. Tymczasem zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem bankowy tytuł egzekucyjny nie ma mocy wiążącej orzeczenia sądowego ani nie stwarza stanu powagi rzeczy osądzonej (art. 365 i 366 k.p.c.). Wobec tego, mimo że po zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności tytuł taki pozwala na egzekwowanie świadczeń w nim wymienionych w istocie dotyczy on roszczeń stale jeszcze dochodzonych w tym sensie, że nie zostały one osądzone (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2002 r., II CNK 986/00).

Wobec podniesienia przez pozwanych zarzutu nieudowodnienia roszczenia sąd orzekający winien był zbadać kwestię istnienia roszczenia oraz jego wysokości

odwołując się do dokumentów, z których roszczenie było wywodzone, w szczególności samej umowy o kredyt oraz jej załączników, a także ustalić w jakim zakresie dług został spłacony. Nie można uznać za wystarczające w tych okolicznościach powołania się na dokument stwierdzający istnienie wierzytelności, a wystawiony przez pierwotnego wierzyciela. Dowodu takiego nie mogą też stanowić same pisma pochodzące od komornika, który przecież nie bada w toku egzekucji źródła roszczenia, a opiera się na treść przedłożonego mu tytułu wykonawczego. Rację należy też przyznać Skarżącemu, że wobec rozbieżnych informacji o treści pozostałego do spłaty kapitału w poszczególnych pismach przedłożonych do akt brak było możliwości czynienia na ich podstawie ustaleń co do wysokości roszczenia.

16. Z uwagi na fakt, że część zarzutów zgłoszonych w ramach podstaw szczegółowych okazała się uzasadniona, należało w dalszej kolejności ocenić czy zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej uzasadnia uchylene zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia.

Realizacja zasady proporcjonalności w kontekście art. 89 § 1 u.s.n. winna z jednej strony uwzględniać dążenie do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), nakazujące eliminować istotne wady prawomocnych orzeczeń sądu powszechnego lub wojskowego stypizowane w punktach 1-3 tego przepisu, z drugiej zaś strony musi uwzględniać istotną, konstytucyjną wartość pewności prawa, której immanentnym elementem jest ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) służąca ochronie stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji RP).

Rozpatrując zatem konieczność zmiany lub uchylenia prawomocnego wyroku jako wymogu płynącego z obowiązywania zasady państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zauważyć należy konflikt wartości, który musi zostać rozstrzygnięty poprzez odwołanie się do zasady proporcjonalności, przy czym kluczowe znaczenie będzie miała proporcjonalność sensu stricto wyrażająca się w wyważaniu między koniecznością ochrony powagi rzeczy osądzonej, a koniecznością ochrony integralnie rozumianej zasady demokratycznego państwa prawnego jako przestrzeni urzeczywistniania

sprawiedliwości społecznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20). O ile więc ocena spełnienia przesłanek szczegółowych sprowadza się, w dużym uproszczeniu, do dokonania subsumpcji, o tyle dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe staje się ważenie konstytucyjnych wartości (zob. wyrok Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20).

W obecnej sprawie ważeniu podlegają, z jednej strony ochrona stabilności prawomocnych wyroków, z drugiej zaś strony wzgląd na ochronę konsumenta oraz na zasadę zaufania obywatela do państwa.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy nie dokonał, wbrew wymogom wynikającym z Dyrektywy 93/13, oceny abuzywności tej klauzuli i nie określił skutków prawnych wynikających ze ewentualnego stwierdzenia abuzywnego charakteru takiej klauzuli w umowie kredytu. Wydając zaskarżone orzeczenie Sąd Okręgowy nie uwzględnił zatem zasady ochrony konsumentów wyrażonej w art. 76 Konstytucji RP, podobnie jak nie wziął pod uwagę wynikającej z art. 9 Konstytucji RP konieczności respektowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej oraz wynikającej z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP zasady pierwszeństwa prawa europejskiego przed ustawami krajowymi.

Dokonując zatem ważenia racji, jakie w świetle art. 2 Konstytucji przemawiają za przyznaniem pierwszeństwa ochronie powagi rzeczy osądzonej i w konsekwencji utrzymaniem w mocy prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w J. wydanego z naruszeniem art. 76 Konstytucji RP w zw. z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, a ogółem racji wynikających w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego z integralnie pojmowanej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, Sąd Najwyższy stwierdza, że uchylenie tego wyroku będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność z art. 2 Konstytucji RP.

Nie bez znaczenia przy ważeniu wynikającej z art. 2 Konstytucji ochrony stabilności prawomocnych wyroków z ochroną konsumenta jest też orzecznictwo TSUE, w którym przyjmuje się, że w przypadku istnienia warunków umowy,

których nieuczciwy charakter nie był jeszcze badany w ramach wcześniejszej kontroli sądowej, która to kontrola zakończyła się wydaniem orzeczenia korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, Dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, że ocena nieuczciwego charakteru takich warunków powinna być dokonana w ramach instytucji nadzwyczajnego wzruszania prawomocnych orzeczeń sądów, bowiem w braku takiej możliwości ochrona konsumenta byłaby tylko częściowa i niedostateczna i nie byłaby ani odpowiednim, ani skutecznym środkiem do realizacji celu polegającego na spowodowaniu zaprzestania stosowania tego warunku umowy, wbrew temu, co wynika z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 (zob. wyroki TSUE z 14 marca 2013 r., *Aziz*, C-415/11, pkt 60; z 26 stycznia 2017 r., *Banco Primus SA V. Jesús Gutiérrez García*, C-421/14, pkt 51, 52, 54).

Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę powinien dokonać oceny abuzywności postanowień umowy kredytu i określić konsekwencje dla stosunku prawnego łączącego strony niezwiązania powodów będących konsumentami klauzulami abuzywnymi.

17. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, uchylił w całości wyrok Sądu Okręgowego w J. z 3 października 2019 r., I C .../19, przekazując ją temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.